

ÉRTELMISÉGI CSALÁDOK LEVÉLTÁRÁNAK RENDEZÉSE

Bakács Istvánnak a Levéltári Közlemények 1955. évfolyamában a családi levéltárak rendezéséről írott nagy rendszerező tanulmánya («A családi levéltárak rendezése» 5-26. l.) jó utmutatást nyújt a birtokos, főleg nagybirtokos családok, elsősorban gazdasági jellegű iratanyagának rendezéséhez. Azonban a tanulmány és a rendezési elveket részletesen feltüntető szematizmus is a nagybirtokos Festetics-család levéltárát tartja szem előtt, s nincs tekintettel az olyan családokra, melyek mögött nem állt feudális nagybirtok, tevékenységük nem a birtok, a gazdálkodás körül csoportosult, sőt, esetleg nem is rendelkeztek számbavehető földbirtokkal. A 19. századtól kezdve egyre sűrűbben található polgári családok értelmiségi, közhivatali pályán működő tagjainak iratanyaga semmiképpen nem osztható a cikkben feltüntetett kategóriák alapján. Gondoljuk el például, hogy egy politikus, miniszter, író, lapszerkesztő vagy tudós (ezek közül több foglalkozás egybe is eshet) iratait az alábbi csoportok szerint kellene tagolni. «a) ügyiratok (miniszteri ru. rendeletek, ügyv. iroda jelzetes iratai), b) hivatali stb. működéssel összefüggő levelek, c) hivatali stb. működéssel összefüggő folyamodványok, d) fogalmazványok, e) nyomtatványok, újságcikkek, fényképek.» Ez a felosztás nincs tekintettel az egyéni életpályából adódó proveniencia elvére, s nem annyira belső tartalmuk, mint inkább külső jegyeik alapján osztályozza az iratokat. Minden levéltári rendezési elvet lejtetejére állítana, ha pl. egy tudós, aki lapot is szerkesztett, majd pedig politikai állást is viselt, különböző tisztségeire való tekintet nélkül, külön csoportosítanánk a fogalmazványait, kérvényjellegű iratait, vagy nyomtatásban kiadott dolgait.

Értelmiségi családok esetében ezek a kategóriák nem alkalmazhatók, ahogy azt hisszük, általában nem alkalmazhatók más esetekben sem, amikor a családtagok (még ha történetesen nagybirtokos nemzetségek leszármazottairól van is szó), kilépve az évszázados feudális életformából, polgári foglalkozást vállalnak, egyéni életpályát futnak meg, s értelmiségi tevékenységük nem merül ki a kérvényírásban, vagy a családi genealógiák szerkesztésében. Arról van-e tehát szó, hogy a szematikus táblázatot bővíteni, vagy javítani kell? Nem, hanem arról, hogy egy család, még a maga körülményei közt egy, vagy több szempontból tipikus család levéltára sem alkalmas arra, hogy rendezése általános érvényű szematikus kategóriák felállítását tegye lehetővé. Tanulságokat minden rendezés nyújthat, sőt általános szempontokat is, de a családi levéltárak elrendezésében, csoportosításában a családot alkotó egyének tevékenységéhez kell alkalmazkodni, s ez, akárcsak maga az élet és az egyes életpályák, sőt azon belül az egyének, rendkívül sokarcú. Helytelen volna például, ha — mondjuk — egy történetesen nagybirtokos családból származó tudós vagy politikus iratainak rendezésénél az esetleg töredékes családtörténeti és birtokjogi, vagy birtokgazdálkodási iratokat állítanánk előtérbe, mert ezzel hamis képet nyújtanánk nemcsak az illető levéltári hagyatékáról, hanem egész életműködéséről is. Az író levéltárában irodalmi tevékenységének dokumentumait kell a középpontba állítani, a politikuséban a politikait, stb. függetlenül attól, hogy hagyatékukban néhány peres vagy gazdasági irat is föllelhető.

Mindebből következik, hogy az értelmiségi, vagy közhivatali pályán tevékenykedő családok és egyének levéltárának rendezésénél fokozott gondot kell fordítanunk az egyének életrajzának megismerésére. Ahogy a nagybirtokos család levéltárának rendezője részletesen kell, hogy tájékozódjék a családi birtokviszonyokról, azok gazdálkodásáról, értelmiségi családoknál az egyes családtagok tevékenységi irányát és körét, hivatali pályafutását kell aprólékosan megismerni. Csak így tudjuk kialakítani a rendezés szempontjait, s a kutató is csak az életrajzi ismeretek birtokában tud tájékozódni a már rendezett iratcsoportok jellegéről. Példaként hadd hivatkozzunk a Festetics-család levéltárának nemrég kiadott leltárára. Ez a leltár nagy mügonddal, aprólékos részletességgel feltünteti az egyes családtagok személyi és hivatali tevékenységével összefüggő iratokat, leveleket, mivel azonban nem tájékoztat a szóbanforgó személyek foglalkozásáról, hivatali állásáról, a kutató számára az iratcsoportok megjelölése igen sok esetben alig mond valamit. Ha például a leltár megmondaná Festetics I. Györgynél (38-39. l.), hogy 1791-ig katona volt, alezredesi rangig emelkedett a Graeven-huszárezredben, mindjárt jobban tudnánk értékelni, mit tartalmazhat a «katonai vonatkozású iratai» feliratu köteg. Ebben az esetben a hadtörténeti kutató talán levelezését és fogalmaz-

ványait is érdemesnek tartaná az átnézésre, míg így valószínűleg nem is sejtí, hogy abban is akadhatnak őt érdeklő adatok. A felsorolást folytathatnók, a leltárból jóformán semmit sem tudunk meg az egyes családtagok foglalkozásáról. Így azután nemcsak a részletesen felsorolt egyéni levelezések jellegéről nem alkothatunk magunknak fogalmat, de azt is legfőljebb csak sejtethűük, hogy az elég gyakran előforduló «katonai iratok», «ügyvédi iratok», «fogalmazványok», «országgyűlési iratok», feliratok mit rejtjenek magukban.

Írók, tudósok, politikusok levéltári hagyatékában főbnyire nagy részt tesznek ki a cikkek, tanulmányok, előadások kéziratái. Általában mindenki azt teszi el, amit fontosnak itél: a nagybirtokos a birtokvédő jogi iratokat, a tudós vagy politikus tanulmányainak, beszédeinek a kéziratait s az ezzel kapcsolatos jegyzeteket. Ezek levéltárunknak szerves részei s helytelen volna onnan mint kéziratári anyagot elkülöníteni, esetleg kiszakítani. Ezzel idegen jelleget adnánk a levéltárnak, mert az illető egyén működésében másodlagos, vagy egészen mellékes tevékenységi csoportok iratai elhatalmasodnának, a kéziratokat pedig kiszakítanánk írójuk sajátos életkörülményei közül, ami pedig a jó levéltári rendezésben a lehetőségekhez képest visszatűkröződik. Az irodalmárok azzal szoktak a kéziratári elhelyezés mellett érvelni, hogy kéziratok egyedi kezelését és feltűntetését csak ez teszi lehetővé. Valóban hiba, ha egy tudós vagy író kéziratát elrejtűük a csomójegyzék valamely keveset mondó, összefoglaló címszava mögé. A levéltári leltárak nem önmagukért, hanem a tudományos kutatás kedvéért készülnek, s amilyen hiba volt, hogy a polgári korszak levéltár tudománya nem törődött a birtokgazdálkodási iratokkal, (l. erre Bakács I. cikke 9. l.) éppen olyan hiba volna, ha most meg csak azokat tartanánk szem előtt. Ha a nagybirtokos gazdasági iratainál — nagyon helyesen — külön-külön felsoroljuk a községek számadásait (vetés és cséplés tabellák, robot- és tízedlajstromok, gyapjueladási kimutatások, eszközeleltárak, stb., stb., i. h. 25. l.) akkor talán annak sincs akadálya, hogy jelentősebb írói és tudományos alkotások esetében ezeket cím szerint felsoroljuk, hozzátéve az irodalmi szempontból fontos megjegyzéseket is.

Hogy ezekután most már a pozitívumok területére lépűünk, az alábbiakban egészen röviden felsoroljuk azokat az általános szempontokat, amelyek értelmiségi családok levéltári anyagának rendezésénél fontosaknak látszanak. Mindezek a szempontok a gyakorlatban alakultak ki konkrét esetek kapcsán, és távol áll tőlűnk, hogy belőlűk egyetemes érvényű sémát akarűnk felállítani. Azt is tudjuk, hogy az értelmiségi jellegű levéltárak ugyanugy, ahogy a nagybirtokosok levéltárai, a családi levéltáraknak csak egy részét alkotják. Kereskedelmi, ipari, katonai, vagy más téren tevékenykedő családok levéltári anyagának rendezésénél nyilván más problémák és így más megoldások kell, hogy felvetődjenek.

Előljáróban az egyes családtagok iratainak részletezése előtt a leltárban rövid életrajzi vázlatot látunk szükségesnek. Ebben a lényegét a szóbanförgő személy hivatali és közéleti munkásságának pontos megjelölésében látjuk, különös tekintettel a rang- és hatáskörbéli változásokra. (Pl. ettől-éddig az írószövetség titkára, majd ekkor elnöke. Vagy: titkár a minisztérium elnöki ügyosztályán, majd a személyzeti ügyek vezetője, stb.)

Magukat az iratokat nagyjából a következő csoportokba tagoljuk:

1. Személyes iratok. Ide vesszűk a személyi okmányokat, bizonyítványokat, iskolai iratokat, de Bakács-al ellentétben, ide soroljuk az egyéni és családi élettel összefűggő nyugtákat, számlákat, házi kiadás-bevételi naplókát, a személyi perek iratait, fényképeket, stb., stb. tehát mindazokat az iratokat, amelyek a levéltár egykori tulajdonosának egyéni és családi életével kapcsolatosak.

2. Hivatali működésével kapcsolatos iratok. A rendezésnél első helyre rakjuk az élethivatással összefűggő iratokat, azután az egyén életében is járulékos szerepet játszó, egyesületi, és közéleti tevékenységéhez kapcsolódó dokumentumokat, valamennyit időrendi, azonos idejű tevékenységek esetén pedig fontossági sorrendben. Itt különösen ügyelűnk arra, nehogy a proveniencia elvét megsértve, a hivatalos jellegű iratokat összefűggéseikből kiragadjuk és mesterséges csoportokba osszuk. (Ügyiratok, hivatalos levelek, folyamodványok, stb.) Éppen ellenkezőleg, ugy igyekezzűnk rekonstruálni az illető családtag hivatali tevékenységével kapcsolatos ügyrendet, hogy az iratokat, még ha töredékesek is, ennek megfelelően helyezhessűk el.

3. **Levelezés.** Először a hozzá írt leveleket csoportosítjuk a levélírók ábc-rendjében, (vagy – ha a levelek száma ezt indokoltá teszi – évenként, s azonfelül ábc-rendben), majd az általa írt levelek fogalmazványait és másolatait. (Annak, hogy a családtagok levelezését elkülönítsük, gyakorlati értelmét nem látjuk.)

4. **Irodalmi és tudományos jellegű kéziratok.** Ezek legtöbbször a tárgyi kategóriákon belül is több csoportra bonthatók. Elsőnek a végleges formában kidolgozott, teljes kéziratokat helyezük el, megírásuk sorrendjében, vagy tárgyi összefüggésükben. Külön csoportba kerülnek a nyomtatásban megjelent, de a szerző kézíratos javításaival, kiegészítéseivel ellátott művek, míg végül megint külön a töredékes kéziratok, vázlatok, jegyzetek, apróbb fogalmazványok.

5. **Vegyes jellegű iratok.** Ide soroljuk pl. egyes családtagok folyóirat vagy cikkgyűjteményét, a meghatározhatatlan iratokat és azokat, amelyek pusztán valamely esetlegesség vagy véletlen folytán kerültek a levéltárba.

6. **Halálával és temetésével kapcsolatos iratok.** Ide kerülnek még az utólag írt megemlékezések és tudományos vagy közéleti munkásságát méltató tanulmányok is.

A részletekről még sokat lehetne beszélni, most azonban helyesebbnek véljük, ha további elméleti fejtegetések helyett közöljük példaként néhány értelmiségi pályán működő család, ill. egyén levéltári leltárát. Szándékosan olyan levéltárakat választottunk ki, amelyek lehetőleg különböző értelmiségi pályákat ölelnek föl. Az első a több nemzedéken át református lelkészeket adó főnök család levéltára. A második a három generáción át tudományos és közéleti pozíciókat betöltő Imre család levéltára. A harmadik pedig a nagybirtokos főúri nemzetségből származó író és politikus, Bánffy Miklós töredékes hagyatéka. Mindhárom levéltárát a Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Levéltára őrzi.

Leltáraink nem mindenben ragaszkodnak a LOK által kidolgozott irányelvekhez. Bizonyos fokok egyesítik magukban az alapleltár és a csomójegyzék szempontjait, itt-ott pedig talán már ismertető leltári elemeket is tartalmaznak. Egy aránylag kis levéltár mindig könnyebben mozog, s új módszerekkel is könnyebben kísérletezhet.

Nagyon örülnénk, ha az általunk felvetett kérdésekhez s leltározási módszerhez minél többen hozzászólnának.

A TÖRÖK CSALÁD LEVÉLTÁRA

1803–1883.

A több nemzedéken át református lelkész-család levéltára. Zömében török Pál dunamelléki püspök iratai, egyházi és kulturpolitikai tevékenységével összefüggő hivatalos iratok, fogalmazványok, levelek főként a reformkorból és az abszolutizmus idejéből, továbbá irodalmi jellegű kéziratok.

A levéltár az 1880-as években, a Budapesti Református Theológiai Akadémia tulajdonába került, mely a Ráday Könyvtárban helyezte el. Itt az iratokat a kéziratári kezelés akkori elvei szerint, kisebb csoportokba osztották (nem egyszer más állagokból kivett hasonló jellegű iratokkal együtt) és ezeket tárgyi címszavak alatt, külön-külön leltározták. (iskolai iratok, egyházi kérvények, stb.). Hamar István könyvtárigazgató az 1920-as évek elején hozzákezdett a levelek rendezéséhez, de csak 1846-ig jutott. Az iratok 1955. január 4-ével kerültek a Ráday Levéltárba. A szétszórt iratokból a levéltár egységének helyreállítása, majd az anyag rendezése 1955 őszén történt meg.

A levéltár terjedelme 27 normál csomó + 1 kötet + 1 doboz. Összesen 29 levéltári egység.

A TÖRÖK JÓZSEF IRATAI

Életrajzi adatai: alsónémedi (Pest m.), posbai és ujbari (mindkettő Bars m.) ref. lelkész, majd barsi esperes.

1.

1. Személyes iratok

Szerződésok, nyugták, elszámolások, biztosítási ügyek

1806–1867

	II. <u>Hivatali működésével kapcsolatos iratok</u> Esperesi napló. A naplóba beékelve a barsi egyházmegyére vonatkozó adatok, hivatalos levelek másolatai, jegyzőkönyvek, egyházlátogatásokkal kapcsolatos följegyzések, stb.	1848-1854
	III. <u>Levelezés</u> Főleg sógorának, Hangyás Dánielnek levelei	1854-1865
2.	IV. <u>Prédikációk, imák</u> Köztük egy textuarium az 1850-es évek elejéről.	1803-1868
	V. <u>Irodalmi jellegű följegyzések</u> Versek, anekdoták, különböző történetek, irodalmi és történeti bejegyzések.	1804-1842
	B <u>TÖRÖK JÁNOS IRATAI</u> Pápai diák, majd gyöngyösi és rákoscsabai ref. lelkész	
3.	I. <u>Személyes iratok</u> 1. <u>Iskolai Jegyzetek</u> Pápai diákéveiből és pátkai (Fejér m.) rektorsága idejéből való Jegyzetek	1808-1833
	2. <u>Supplikációs iratok</u>	1811-1815
	II. <u>Levélfogalmazványok</u>	1816-1826
4.	III. <u>Prédikációk és imák</u>	1821-1842
	C <u>TÖRÖK MIKLÓS IRATAI</u> Iskolai Jegyzetek	1836
	D <u>TÖRÖK PÁL IRATAI</u> Életrajzi adatai: József fia, szül. 1808, megh. 1883. Debreceni diákévek, majd külföldi tanulmányok után 1836-1839: kisujszalasi lelkész, 1839-1883: pesti (Kálvin-téri) lelkész. 1842-1848: a Protestáns Egyházi és Iskolai Lap szerkesztője. 1847: a pesti egyházmegye al-, majd 1851: főesperese. 1860-1883: dunamelléki püspök. Az 1840-es években a pesti protestáns universitásért indított küzdelem egyik vezére. 1855: a pesti ref. főiskola (később Ref. Theológiai Akadémia) megalapítója, 1855-1860: igazgatója, majd haláláig igazgatótanácsának elnöke. Politikai téren főleg a Párens elleni harcokban vett tevékenyen részt.	
5.	I. <u>Személyes iratok</u> 1. <u>Iskolai Jegyzetei és mindenekönyve debreceni diákkorából</u>	1829
	2. <u>Könyvvásárlási számlák, saját műveinek és az általa szerkesztett kiadványoknak (Egyházi Beszédok: 1841-1845; Protestáns Lelkeszi Társ: 1854-1855; Lelki Kincstár: 1860-1861) eladásával kapcsolatos elszámolások, följegyzések</u>	1841-1861
	3. <u>Vegeyes személyes iratok, töredékes följegyzések</u>	1840-1859
	4. <u>Nyugták</u>	1842-1846
	II. <u>Hivatali működésével kapcsolatos iratok</u> 1. <u>Egyházkormányzati és egyházpolitikai iratok</u> a) <u>Pesti (Kálvin téri) lelkeszi tevékenységére és a pesti ref. egyházra vonatkozó iratok</u>	1839-1848
6.	b) <u>A pesti egyházmegye egyházközségi számadásai, lelkeszi díjlevelei és más vegeyes iratai</u>	1845-1871

6.	c) Az «Entwurf» és a «Pátens» körüli harcokkal kapcsolatos egyetemes egyházi iratok. (Közük 1855-ös bécsi tárgyalásairól készített naplóléjjegyzései)	1850-1860
7.	d) A dunamelléki egyházkerületre vonatkozó iratok	1844-1877
8.	e) Lelkész-özvegyek és árvák ügyei	1859
	f) Czelder Márton romániai missziói ref. lelkész fegyelmi ügyének iratai	1861-1870
	g) Egyházi és iskolai ügyekben hozzá írt folyamodványok, jelentések és hivatalos levelek	1869-1872
	h) Az 1851-es debreceni zsinatra és az azt megelőző tárgyalásokra vonatkozó iratok	1877-1882
	2. Egyházi iskolákkal kapcsolatos iratok	
	a) A pesti ref. főiskolára vonatkozó iratok. Vegyesen hivatalos iratok és magánléjjegyzések, levél- és előterjesztés-fogalmazványok, hozzá, a főiskola igazgatójához, majd igazgatótanácsi elnökéhez írt előterjesztések, kimutatások, számadások. (Az iratok a tárgyi csoportokon belül rendezetlenek.)	1842-1876
9.	1./ Iratok a főiskola megalapítására és annak előzményeire	1842-1855
10.	2./ A főiskola javára betolyt adományok gyűjtőivei, elszámolásai	1854-1874
11-12.	3./ A főiskola legfőbb irányításával kapcsolatos iratok, tanulmányi és vizsgarendek, tanárookra vonatkozó léjjegyzések, kimutatások, stb.	1855-1876
13.	b) Gimnáziumi iratok	
	1./ A dunamelléki egyházkerület gimnáziumaira vonatkozó jelentések, előterjesztések, kimutatások. (Rendezetlen.)	1852-1881
	2./ Felhívása az iskolák támogatására és az arra jött válaszok	1872
14-15	3. A Protestáns Egyházi és Iskolai Lap szerkesztőségi iratai. Cikkek, léjjegyzések, levelek	1842-1848

III. Levelezés

Hozzá írt magán- és részben hivatalos levelek, köztük néhány szüleinek szóló, 1842 előtről. A levelek évenként vannak csomózva. 1846 végéig a keltezési idő sorrendjébe vannak rakva, és egyenként borítékolva sorszámmal vannak ellátva. Ugyanezekről levelenként részletes tartalommutató, majd levélírók szerinti cédula-katalógus készült.

16.	1. Tartalommutató az 1821-1846 közötti levelekhez.	
17.	2. Levélírók szerinti cédulamutató az 1821-1846 közötti levelekhez.	
18.	3. Levelek: 1-150. sz.	1821-1841
19.	» 151-300. sz.	1841-1843
20.	» 301-450. sz.	1843-1845
21.	» 451-600. sz.	1845-1846
	és a tartalommutatóból kimaradt iratok	1833-1847
22.	Levelek	1848-1851
23.	»	1852-1854
24.	»	1855-1857
25.	»	1858-1862
26.	»	1863-1871
27.	»	1872-1883
28.	»	1872-1883

29. N. Irodalmi jellegű kéziratok 1823-1864
 Prédikációk, versek, szindarabok, naplók, stb.
- V. Halálára, temetésére vonatkozó iratok, a temetésen elmondott halotti beszédek. 1883

AZ IMRE CSALÁD LEVÉLTÁRA
 1837-1946

A nemzedékeken át tudományos és közéleti pályán működő vezető állást betöltő család levéltára. Az egyes családtagok személyi iratai, tudományos jellegű kéziratok, kiterjedt levelezése.

Az iratok a család letétjeként, 1953-ban kerültek a levéltárba. Rendezésük 1956-ban történt.

A levéltár terjedelme: 80 normál csomó + 4 kisaláku + 3 kötet + 2 album + 1 kötet elen-
 chus. Összesen 90 levéltári egység.

1. Iratonkénti részletességű levéltári mutató az egyes családtagok tudományos dolgozatairól.
2. A A CSALÁD FÖRTÉNETÉRE VONATKOZÓ IRATOK
 Nemzedékrendi táblák, családtörténeli följegyzések, főleg Imre II. Sándor hagyatékából.
- B AZ EGYES CSALÁDTAGOK IRATAI
- I. Imre I. Sándor iratai 1837-1900
 Életrajzi adatai: szül. 1820, megh. 1900.
 1840: tanító Mezőkeresztesen, 1843: a hódmező-
 vásárhelyi ref. gimnázium tanára, 1847: gyomai
 segédlelkész, 1849: a hódmezővásárhelyi ref.
 gimnázium igazgatója, 1858: a Magyar Tudományos
 Akadémia levelező, majd 1879: rendes tagja, 1860:
 a debreceni ref. kollégium klasszika-filológia tanára,
 1862: a debreceni akadémia magyar nyelv- és iro-
 dalom tanára, 1872-1886: a kolozsvári egyetem ma-
 gyar irodalom és nyelvészet tanára.
1. Személyes vonatkozású iratok. 1847-1886
 Önéletrajza (1859). Iskolai bizonyítványai, kine-
 vezési iratai. Jegyzőkönyve (1853-1860, végén
 irodalmi munkásságának jegyzéke.) A sirjáról
 készült fénykép.
2. Életére és munkásságára vonatkozó tanulmányok.
 a) Imre II. József: «Adatok Imre Sándor életé-
 hez.» - «Imre Sándor egyéniségéről és éle-
 tének folyásáról.»
 b) «Hj. Imre Sándor kutatásai id. Imre Sándor
 életére» (levéltári másolatok, levelek, jegy-
 zetek, irodalmi munkásságára.)
 c) Megemlékezések. (Folyóiratokban, ujságokban
 megjelent nekrológok, tanulmányok és Gulyás
 István, «Imre Sándor emlékezete». Debrecen,
 1901 c. műve; mind nyomtatott.)
3. Levelezése. 1837-1900
 Levélírók szerint abc-rendbe rakva, azon belül
 időrendben. A kimutatásban az adatok sorrendje:
 a levélíró neve, a levelek keltezési ideje és
 helye, zárójelben a levelek száma.

3.

a) Hozzá írt levelek.

- Abafi Lajos, 1876, 1884, Bp. (2)
Arany János, 1862, Pest (1 nyomtatott felhívás)
Ballagi Mór, 1858, Monor (1)
Balogh Ferenc, 1877-1889, Debrecen (14)
Balogh Károly, 1883, Kolozsvár (1)
Békési Gyula, 1876-1886, Debrecen (12)
Bihari Imre, 1878-1879, Bp. (2)
Boor Lajos, 1878, Bécs-Sopron (4)
Csaplár Benedek, 1859, Szeged (1)
Csiky Gergely, 1878, 1883, Bp., Temesvár (2)
Dessewffy Emil, 1858, Pest (1)
Fábián Gábor, 1874-1877, Arad (13)
Feleméri Lajos, 1883-1890, Kolozsvár (6)
Gaál Dániel, 1843, Hódmezővásárhely (1)
Genersich Antal, 1878, Kolozsvár (1)
Gerecze Péter, 1886, 1890, Berlin, Pécs (2)
Géresi Kálmán, 1879-1893, Debrecen (10)
Gyarmati Zsigmond, 1884-1885, Bánffyhunyd (3)
Gyulai Pál, 1870-1899, Pest (67)
Hegedüs István, 1888, Kolozsvár (1)
Hódmezővásárhelyi Ref. Egyház előjárói, 1849, (1)
Hunfalvy Pál, 1857-1887, Pest (18)
Imre Gábor, 1873, Debrecen, (1)
Imre I. József, 1837-1838, Bojt (3)
Imre II. József, 1878, Gyoma (1)
Imre Krisztina, év és hely nélk. (1)
Imre Lajos, 1888, Hódmezővásárhely (1)
Imre Zsuzsanna, 1878, Csökmő (1)
Jakab Ödön, 1878-1888, Bp., Nagyenyed,
Pancsova, Déva (11)
Jámbor Gyula, 1880, Kolozsvár (1)
Jancsó Benedek, 1878-1890, Pancsova,
Gelence (21)
Kiss Gyula, Bihar, 1879-1896 (5)
Kolosy Lajos, 1881, Jászberény (1)
Kovács Ferenc, 1880-1889, Hódmezővásárhely,
Iátrafüred (4)
Kovács János, 1873-1882, Debrecen (14)
Ladányi Gábor, 1873-1880, Debrecen (9)
Lónyay Menyhért, 1879, Bp. (1)
Meltzl Hugó, 1877, Kolozsvár (1)
Nagy Mihály, 1887, Bp. (1)
Nagy Péter, 1877, Kolozsvár (1)
Nyikos Sándor, év és hely nélk. (1)
Szamosi János, 1885-1886, Kolozsvár (2)
Szász Béla, 1886, Kolozsvár (1)
Szász Károly, 1875-1900, Bp. (24)
Szegedi Sándor, 1872-1881, Debrecen (14)
Szilády Áron, 1885-1887, Kiskunhalas (3)
Szilágyi István, 1872-1888, Máramarosziget, (4)
Szinyei Gerzson, 1875-1880, Sárospatak (4)
Terner Adoll, 1880, Kolozsvár (1)
Tóth Ferenc, 1862, Hódmezővásárhely (1)
Tüdös István, 1884, Debrecen (1)
Váczy József, 1863-1887, Élesd, Debrecen (30)

3. b) általa írt levelek.
 Baráth Ferenchez, 1890, 1896 (3)
 Körösy Györgyhez, 1885-1899 (19)
 Révész Imréhez, 1855-1872 (24)
 Szász Károlyhoz, 1876-1900 (22)
 Id. Szinnyei Józsefhez, 1891 (2)
 Váczy Józsefhez, 1871-1880 (48)
 Cimzés nélküli levéltogalmazványok, 1892, 1893 (3)

4. Irodalmi és tudományos munkái.

Egyenkénti részletezésüket ld. sz. 1. sz. alatti elenchusban.

4. a) Kézírtos munkák.
 1-16. sz.
5. b) Nyomtatásban megjelent munkák.

II. Imre II. József iratai

Életrajzi adatai: I. Sándor fia, szül. 1854, megh. 1933.

1874: pesti klinikai tanársegéd, 1876: a hódmezővásárhelyi kórház orvosa, majd 1885: szemosztályának főorvosa, 1909: a kolozsvári, - 1920-1924: a szegedi egyetem szemészeti tanszékének tanára, 1927: felsőházi tag és szegedi egyetemi rektor.

6. 1./ Személyes vonatkozású iratai.
- | | |
|---|------------|
| a) Iskolai tanulmányaival kapcsolatos iratok. | 1865-1874 |
| b) Érettségi találkozók iratai | 1902, 1916 |
| c) A debreceni ref. kollégium diákszövetségére vonatkozó iratok | 1928-1929 |
| d) A hódmezővásárhelyi ref. gimnáziumnál tett alapítvány iratai | 1923-1930 |
| e) Az aranydiploma átadásával kapcsolatos iratok | 1930. |
| f) Arcképének az Orsz. Orvos Szövetségben és szobrának Hódmezővásárhelyen való leleplezésével kapcsolatos iratok, cikkek. | 1930-1931 |
| g) Vegyes személyes jellegű iratok. | 1903-1933 |
| h) Femetésére vonatkozó iratok; megemlékezések. | 1933. |
| i) Emlékezései saját életéről. (Imre II. Sándor lap-szélli megjegyzéseivel) | 1927 |
| j) Hódmezővásárhelyi diszpolgári oklevele. | 1909 |
7. 2./ Hivatalos tevékenységével összefüggő iratok
- | | |
|---|-----------|
| a) Bp-i klinikai tanársegédi tevékenységére vonatkozó iratok | 1874-1876 |
| b) A hódmezővásárhelyi kórház szemosztályának működésével kapcsolatos iratok. | 1876-1909 |
| c) Az Orsz. Orvos Szövetségben viselt tisztségeivel kapcsolatos iratok | 1888-1929 |
| d) Az Orsz. Közegészségügyi Tanácsban viselt tisztségekvel kapcsolatos iratok | 1896-1929 |
| e) Egyetemi tanári működésével kapcsolatos iratok. 1) | 1909-1924 |
| 2) | 1927-1928 |
| f) Felsőházi tagságával kapcsolatos iratok. | 1927 |
8. 3./ Levelezése. 1809-1928
- Levélirok szerint abc-rendben csoportosítva, azon belül időrendben. A kimutatásban az adatok sorrendje: sor-szám, a levélirok neve, a levelek keltezési ideje és helye, zárójelben a levelek száma.

8.

a/ Hozzá irt levelek

- Aurich Konrád, 1925, Pécs (1)
Bálint Nagy István, 1926, Makó (1)
Bauer Gyula, 1924, Hódmezővásárhely (1)
Bede János, 1925, Clairton (USA)
Bési Imre, 1869, Debrecen (1)
Bibó István, 1928, Szeged (1)
Blaskovics László, 1914, Bp. (2)
Csilléry András, 1925, Bp. (2)
Demeter György, 1923-24, Szeged (5)
Dézsi Lajos, 1924, Szeged (1)
Ditrói Gábor, 1925, Szeged (1)
Dollinger Gyula, 1872-1925, Bécs, Bp. (6)
Ember István, 1868-1871, Debrecen (6)
Erdélyi Pál, 1902, Kolozsvár, (1)
Fábián Gábor, 1896, Köröstarcsa (1)
Fari Antal, 1909, Bp. (1 távirat)
Forbát Sándor, 1925, Bp. (1)
Gulyás Lajos, 1869, Debrecen, (1)
Gy. Endre, 1869, Hódmezővásárhely, (1)
Győri Elek, 1869, Ktsujszállás (1)
Halász Henrik, 1925, Miskolc (1)
Imre János, 1872, Pocsaj (2)
Imre I. Sándor, 1868-1872, Debrecen, Kolozsvár, (19)
Imre I. Sándorné, hely és kelt nélk. (1)
Imre II. Sándor, 1896-1906, Kolozsvár, Kunágota, (6)
Ismerellenek, 1869-1926 (5)
Jakab Ödön, 1925, Genf (1)
Jancsó Benedek, 1925, Szeged (1)
Jókai Mór, 1900, Bp. (1)
Joós István, 1925, Hódmezővásárhely (1)
Jósika Sámuelné, 1923, Kolozsvár (1)
Juhász Lajos, 1872-1908, Bécs, Hódmezővásárhely (2)
Keresztes János, 1869, Kecskemét (1)
Kiss Pál, 1870, Hódmezővásárhely (2)
Kornhoffer Lajos, 1923, Marosvásárhely (1)
Kovács Zsuzsanna, hely és kelt nélk. (1)
Kubinyi Pál, 1924, Szeged (1)
Kuthy Emil, 1872-1874, Bécs, Bp. (3)
Liebermann Leó, 1929, Bp. (1)
Lukács György, 1925, Bp. (1)
Nagy Károly, 1920, Kolozsvár (2)
Az Orvostanhallgatók Segélyző és Önképző Egyesülete,
1925, Bp. (1)
Az Orvosi Fovábbképzés Központi Bizottsága, 1924, Bp. (1)
Papy Géza, 1871-1872, Debrecen (2)
Ravasz László, 1925, Bp. (1)
Ritók Zsigmond, 1925, Bp. (1)
Simonffy János, 1873, Debrecen (1)
Sinay Ida, 1869, Mikepércs (1)
Szabó Lajos, 1869, Kolozsvár (1)
Szabó Lujza, 1884, Hódmezővásárhely (1)
Szalay József, 1926, Szeged (1)
Szentner Pál, 1923, Szeged (1)
Torday Ferenc, 1925, Bp. (1)

8. Váczy József, 1870, 1873, Élesd (3)
 Vargha Gyula, 1925, Puzstalób (1)
 Veress Elemér, 1924, 1925, Szeged (3)
 Vidakovics Emil, 1924, Szeged (1)
 Weiss (?) Miklósné, 1924, Hódmezővásárhely (1)
 Zagya Imre, 1870, Debrecen (1)
 Zelig Dániel, 1870, Bécs (1)
 Zöldy János, 1925, Gyula (2)
4. Tudományos munkái.
 Egyenkénti részletezésüket ld. az 1. sz. alatti elenchusban.
 a) Kézírtos tanulmányok
 1-4. sz.
 5-44. sz.
9. b) Nyomtatásban megjelent tanulmányok
 1-59. sz.
- 10.
11. 5. Halálakor a családhoz írt részvételevek 1933
12. 6. Életét és munkásságát méltató cikkek és tanulmányok.

III. Imre II. Sándor iratai

1884-1945

Életrajzi adatai: II. József fia, szül. 1877. megh. 1945.
 1899-1900: a kolozsvári egyetem elvégzése után a heidelbergi és a lipcsei egyetem hallgatója, 1900: a kolozsvári ref. gimnázium tanára, 1905: egyetemi m. tanár a kolozsvári, 1912: a bp-i egyetemen, 1908: a budapesti Állami Polgáriiskolai tanítóképző Intézet tanára, majd 1918. márc. 22. - 1919. aug. 16: igazgatója, 1918 november - 1919 március 21: helyettes államtitkár a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban, 1919. aug. 7. - aug. 15.: vallás- és közoktatásügyi miniszter, 1919. aug. 16. - 1924. dec. 31.: adminisztratív államtitkár ugyan ezen minisztériumban, 1925. márc. 5.: a pedagógia egyetemi nyilv. rendes tanára a szegedi tudományegyetemen, 1934-1944: a bp-i József Nádor Műegyetemen, 1913-1919: szerkesztője a Magyar Pedagógiának és belső munkatársa a Néptanítók Lapjának, 1912-1918: elnöke az Orsz. Polgári Iskolai Egyesületnek, 1922-1926: elnöke a Magyar Gyógypedagógiai Társaságnak, 1913: tagja, majd 1934-1944: ügyvezető alelnöke az Orsz. Közoktatási Tanácsnak, 1933-1944: a Dunamelléki Ref. Egyházkerület tanügyi főelődjöje.

1. Személyi jellegű iratok.
13. a) Emlékirat-töredékek, életrajzi vázlatok 1903-1924
 b) Naptári jegyzőfüzetek 1892-1898
 c) Gimnáziumi és egyetemi jegyzetek, dolgozatok, iratok 1899-1900
 d) Heidelbergi és lipcsei egyetemi tanulmányainak iratai és jegyzetei.
14. e) A kolozsvári ref. gimnázium tanári meghívásával kapcsolatos iratok 1900
 f) A kolozsvári egyetemen való magántanári képesítés iratai 1904
 g) Pályázata a debreceni egyetemre. 1916-1917
 h) Pályázata a pozsonyi egyetemre. 1917
 i) A «Magyar Társaság» iratai 1917
 j) Meghívatala a szegedi egyetem pedagógiumi tanszékre 1923
 k) Vegyes iratok. 1892-1944.

15. 1) Az «Új Lap» és a «Népakarat» elleni, rágalmozásért indított sajtóperének iratai 1919-1921
16. m) 40 éves tanári működésének emlékére
17. 1./ A kecskeméti ref. iskolák emléktényképalbuma 1941
18. 2./ A Dunamelléki Ref. Egyházkerület iskoláinak emlékalbuma 1941
2. Hivatalos tevékenységével összefüggő iratok. Az egyes csoportokon belül mindenütt évenként csomózva.
19. a) Kolozsvári ref. gimnáziumi tanársága idejéből való főjegyzések, internátusi felügyelői tanári jelentések fogalmazványai, osztályzati ívek stb. 1900-1908
b) Tankönyvbírálatok kéziratai. 1906-1913
20. c) Állami Polgári Iskolai Tanítóképző Intézeti tanárságának, majd igazgatóságának iratai (javaslatok, jelentések, hivatalos levelek, stb.) 1908-1919
d) Az Orsz. Polgári Iskolai Egyesületben viselt tisztségével kapcsolatos iratok:
1./ Elnöki ügyek iratai, 1912-1918;
2./ A Pedagógiai Szemle szerkesztőségi iratai, főleg beküldött kéziratok. 1912-1918.
21. e) Az Orsz. Közoktatásügyi Tanácsban való tevékenységével összefüggő iratok. 1913-1918
1./ A felsőbb leányiskolai nevelés reformja, 1913
2./ A polgári iskolai reform, 1915/16
3./ Az állampolgári nevelés reformja az elemi iskolában, 1916
4./ A tanfelügyelők iskolalátogatásának szabályozása, 1916.
5./ Vegyes közoktatásügyi iratok, 1916
6./ Népoktatásunknak a kor követelményeihez való alkalmaztatása, 1917
7./ Az iskolai testnevelés reformja, 1917
8./ Az egészségügyi, anya- és csecsemővédelmi ismeretek iskolai tanítása, 1917
9./ A gazdasági szakismeretek tanítása, 1918
10./ Testnevelési reform, 1918
22. f) Vallás- és közoktatásügyi minisztériumi helyettes államtitkári működésével kapcsolatos iratok 1918 nov. -
24. abc-rendes iratmutató könyv 1918 Jan.
25. abc-rendes levelezés-mutató könyv
26. g) A Friedrich-kormányban viselt vallás- és közoktatásügyi miniszterséggel kapcsolatos néhány töredékes irat 1919 aug.
h) Vallás- és közoktatásügyi adminisztratív államtitkári működésével kapcsolatos iratok. Szinte kizárólagosan tanítással összefüggő iratok, elsősorban tantervi ügyek, didaktikai kérdések és ezzel kapcsolatos elaborátumok, főjegyzések 1920-1924
27. 1920
28. 1921
29. 1922
30. 1923, 1924
- i) Egyetemi tanári működésével kapcsolatos iratok. Kari ülések jegyzőkönyvei, fölterjesztések, hivatalos ügyek, magántanári képesítések iratai stb. 1925-1944
31. 1./ Ferenc József Tudományegyetem. 1925-1934 június.
32. 2./ Bp. József Nádor Műegyetem, 1934 szept. - 1944 vége.

33. j) A József Nádor Műegyetemi Könyvtár könyvtári bizottságának iratai. 1941-1943
 k) A brüsszeli nevelésügyi kongresszus iratai. 1935
 l) fanitőegyesületi, tanítóképző-intézeti iratok. 1935-1937
 m) A Domokosné-féle Új Iskola felügyelői iratai. 1936-1944
 n) Az Országos Közoktatásügyi tanács ügyvezető alelnökségével kapcsolatos iratok 1934-1944
34. o) A gimnáziumi tanárok számára rendezett továbbképző tanfolyam iratai. Levelezés és az előadásokról készített sokszorosított jegyzet. 1939
 p) A Franklin Társulat Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda irodalmi tanácsával kapcsolatos iratok, levelek és főleg könyvbírálatok 1924-1932
35. r) A Gazdasági Szaktanárvizsgáló Bizottság iratai. 1941-1944
 s) A Dunamelléki Ref. Egyházkerület tanügyi főelőadói megbízásával kapcsolatos iratok. Jelentések fogalmazványai, töredékes hivatalos iratok, az egyház iskolapolitikájával kapcsolatos cikkek, stb. (Az anyag törzsét ld. a Püspöki Lt.-ban.) 1933-1944

3. Levelezése.

Évenként, azon belül levélírók abc-rendjében csoportosítva.

36. a) Hozzá írt levelek 1889-1906
 37. » » » 1907-1912
 38. » » » 1913-1914
 39. » » » 1915
 40. » » » 1916-1917
 41. » » » 1918
 42. » » » 1919-1921
 43. » » » 1921-1926
 44. » » » 1927-1930
 45. » » » 1931-1933
 46. » » » 1934-1936
 47. » » » 1937-1945
- b) Általa írt levelek:
 Ady Lajoshoz. (40) 1921-1935
- 48-51. c) Levelezőlapok. 1889-1945

4. Főiskolai és egyetemi előadásai.

Sokszorosított, gépirásos, illetve sk. kézírásos jegyzetek.

52. a) fanitőképzőintézeti előadásai. 1905-1910
 53. » » » 1910-1911
 54. » » » 1911-1917
 55. b) A szegedi egyetemen tartott előadásai 1924-1933
 56. » » » 1928-1933
 57. c) A budapesti József nádor műegyetemen tartott előadásai 1935-1944
 58. d) Szemináriumi gyakorlatok jegyzetei 1924-1941
 59. e) Vegyes jegyzetek, vázlatok.

5. Irodalmi és tudományos munkái.

Részben kézzel írtak, részben nyomtatottak, ez utóbbiból többön bejegyzések, javítások, kiegészítések és egyes munkákhoz való jegyzetek, anyaggyűjtések. A tanulmányok egy részét 1944 végén a szerző csoportosította és egy gyűjteményes kiadás számára rendbeszedte. Az általa nem rendezett tanulmányokat tárgyi csoportokba szedték. A tanulmányok részletes, címszerinti kimutatását ld. az 1. sz. alatti elenchesban.

60. a) Munkáinak sajátkező bibliográfiája
 b) A gyűjteményes kiadás számára rendezett tanulmányok :
61. I-II. köteg
 62. III-IV. köteg
 63. V. köteg
 64. VI. köteg
 65. VII-VIII. köteg
 66. IX-XIV. köteg
 67. XV-XXI. köteg
 68. XXII-XXVII. köteg
 69. XXVIII-XXXI. köteg
 70. XXX-XXXI. köteg
 71. XXXII-XXXIII. köteg
 72. XXXIV-XXXV. köteg
- c) A tervezett gyűjteményes kiadásba fel nem vett nagyobb tanulmányok :
73. XXXVI. A Neveléstan különböző kiadása.
 74. A Neveléstan előmunkálatai, Jegyzetei, anyaggyűjtése.
 75. XXXVII. Neveléstörténeti jegyzetek.
 76. XXXVIII. Feleki László *septemvir* pedagógiai munkássága (kézirát és anyaggyűjtés)
 XXXIX. Széchenyi nézetei a nevelésről. (1903)
 XL. Német nyelvtan (1907)
 77. XLI. «A világháború» c. tanulmánykötet kéziratai és kefelevonatai
 78. -- anyaggyűjtése I. (iskolai tanulók dolgozatai a háborúról)
 79. -- anyaggyűjtése II. (újság- és folyóiratcikkek, jegyzetek a háború és a nevelés egymásrhatásáról, valamint a kötetről írt hírlapi ismertetések.)
- d) A tervezett gyűjteményes kiadásba fel nem vett kisebb tanulmányok :
80. XLIII. Folyóiratokban, újságokban megjelent tanulmányok :
 81. 1-70. sz.
 82. 71-120. sz.
- e) Vegyes jegyzetek, anyaggyűjtések:
83. XLIV. Világnézeti és művelődéspolitikai jegyzetek
 XLV. A trianoni béke-re vonatkozó nyomtatvány- és újsággyűjtemény
 84-86. XLVI. Vegyes jegyzetek, vázlatok
 XLVII. Művelődéspolitikai vonatkozású újság- és folyóiratcikkek gyűjteménye :
 87-99. 1900-1944
 90. 1918-1919

Megjegyzés: Imre II. József és Imre II. Sándor levelezésében és személyi jellegű irataiban csak a család előzetes engedélyével lehet kutatni.

BÁNYFY MIKLÓS IRATAI

1744-1951.

A történelemből ismert erdélyi főnemesi családból származó politikus és író töredékes levéltára, főként családi és baráti levelezése, műveinek kéziratai, néhány, a család történetére vonatkozó följegyzés, továbbá egyes családtagok fölött elmondott halotti beszédek és apja, Bánffy György személyes iratai.

Az iratok Bánffy Miklósné Váradi Aranka letétjeként 1952-ben kerültek a Levéltárba. Rendezésük 1955-ben történt.

Az iratok terjedelme : 5 normál csomó.

Bánffy Miklós életrajzi adatai: szül. 1873. megh. 1951.
 1901–1906 és 1910–1918: Kolozsvár országgyűlési képviselője. 1906–1910: Kolozs megye főispánja. 1913–1918: az állami színházak intendánsa. 1921–1922: külügyminiszter. 1926: visszatér Erdélybe, bonchidai birtokára. Az Erdélyi Helikon főszerkesztője. 1940–1944: a magyar felsőház tagja. 1944–1945: az Erdélyi Ref. Egyházkerület főgondnoka. Írói álneve: Kisbán Miklós.

I. Személyes jellegű iratok

1. Kolozsvári és budapesti egyetemi tanulmányaival kapcsolatos bizonyítványok, főljegyzések, lecke-könyvek 1891–1895
2. Fekete Katalin örökbefogadására vonatkozó iratok 1924–1939
3. Könyvkiadókkal (Révai, Erdélyi Szépművészeti Céh, Kolozsvári Józsa Béla) kötött szerződések és a velük való levelezés 1930–1947
4. A családi levéltárnak, egyes műtárgyaknak és könyveinek az Erdélyi Múzeum Egyesületnél és más közgyűjteményeknél leltéként való elhelyezésére iratok, leltárak. 1944–1951
5. A romániai földreformmal kapcsolatos, Bonchidára vonatkozó iratok. Közülük 1944-es politikai magatartását igazoló iratok 1945–1948
6. Magyarországra való visszatérésére vonatkozó iratok 1947–1949
7. Családi fényképek
8. Rajzai, karikatúrái
9. Vegyes személyi iratok. (Jegyzetfüzetek, főljegyzések, bizonyítványok, utlevelek, felsőházi tagságáról való lemondó levele) 1939–1949
10. Munkásságával vagy személyével foglalkozó folyóirat és újságcikkek 1910–1946

II. Hivataltól tevékenységével összefüggő iratok

1. Az Erdélyi Helikon és az Erdélyi Szépművészeti Céh működésével kapcsolatos iratok:
 - a) A 2. marosvécsi írói találkozó jegyzőkönyvei és néhány rávonatkozó irat 1927
 - b) A budapesti Vigszínház erdélyi ciklusára vonatkozó iratok 1936
 - c) Az Erdélyi Helikon és az Erdélyi Szépművészeti Céh életére vonatkozó vegyes iratok 1928–1938
2. A Romániai Magyar Népi Szövetség Műemlékvédő Bizottságának működésére vonatkozó töredékes iratok 1947

III. Levelezése

Levélirok szerint abc-rendbe rakva, azon belül időrendben. A kimutatásban az adatok sorrendje: a levélíró neve, a levelek keltezési ideje és helye, zárójelben a levelek száma.

1. Hozzá írt levelek 1917–1949
 - Balogh Jenő, Bp. (1)
 - Bánffy Katalin (leánya) 1946–1949
 - Bánffy Miklósné Id. Váradi Aranka

Bárd Oszkár, Galgó, 1928, (1)
 Berde Mária, hely nélkül, 1917, (1)
 Daubek Jenő, Bp. 1941, (1)
 Demeter Béla, Debrecen, 1945, (1)
 Effimiu István, Bukarest, é. n. (1)
 Filo Ferenc, Székelyudvarhely, 1940, (1)
 Grois László, Bp. 1948, (1)
 Kádár Imre, Kolozsvár, 1926, (1)
 Kemény János, Kolozsvár, 1926, (1)
 Kós Károly, Kolozsvár, 1926-1939, (3)
 Kovács Jenő, Bp., 1919, (1)
 Kovács László, Kolozsvár, 1927, (1)
 Kuncz Aladár, Kolozsvár, 1926, (1)
 Lantos Kálmán, London, 1939, (1)
 Petruca János, Kolozsvár, 1940 (1)
 Rotschild Rózsa, Peterborough, 1939, (1)
 Schöpflin Aladár, Bp., 1940, (1)
 Szekfü Gyula, Bp. 1940, (1)
 Szentimrei Jenő, Kolozsvár, 1945, (1)
 Tabéry Géza, Nagyvárad, 1927, (1)
 Váradi Aranka (később Bánffy Miklósné)
 Bp., 1946-1947, (3)
 Vásárhelyi János, Kolozsvár, 1946, (1)
 Zichy István, Bp. 1940-1946, 3
 Meghatározhatatlan, 1919-1945 (3)

2. általa írt levelek	1912-1949
Váradi Arankához	1912-1942
Vegyes levélmásolatok, fogalmazványok	1948-1949

IV. Szépirodalmi kézíratai, tanulmányai

2.
 1. Regények:
 - a) «Reggeltől estig» (Autogr. kézirat) 1927
 - b) «Megszámláltatták» I-VI. rész (Autogr. kézirat) (1934)
 - c) «Milolu» (Autogr. kézirat és gépelt tisztázat) 1949
 2. Szindarabok:
 - a) «A Nagy Ur» (Autogr. kézirat) (1912)
 - b) «Az erősebb» (Gépelt tisztázat sk. javításokkal) (1918)
 - c) «Attila» (A Nagy Ur filmváltozatának forgatókönyve. Gépelt tisztázat) 1923
 - d) «Martínovics» (Gépelt tisztázat) 1929
 - e) «Az ember fia» (Autogr. kézirat és gépelt tisztázat, továbbá a német fordítása: «Des Zimmermanns Sohn.» Autogr. kézirat és gépelt tisztázat) 1948
 - f) «A senior» (Autogr. kézirat)
 - g) «Az ostoba Li» (Magyar és francianyelvű gépelt tisztázatai, sk. javításokkal és betoldásokkal)
 - h) «A béke angyala» (Autogr. kézirat és gépelt másolat)
4.
 3. Elbeszélések:
 - a) «Du matin au soir» (Francia ny. autogr. kézirat és gépelt tisztázat)
 - b) «A lovakról» (Autogr. kézirat és gépelt tisztázat)
 - c) «The carpet» (Angol ny. gépelt kézirat)
 - d) «A Sátán» (Gépelt kézirat)

- e) «Benyomások Szicília földjén (Gépellt kézirat)
- f) «Beszéljünk semmit» (Autogr. kézirat és gépellt tisztázata)
- g) «Pletyká Jóska» (Autogr. kézirat és gépellt tisztázata)
- h) «Tannhäuser and the little Princess»
- i) «Kikiáltás» (Gépellt kézirat)
- j) «Fodózia, az utolsó boszorkány» (Autogr. kézirat és gépellt tisztázata)
- k) «Kinizsi» (Autogr. kézirat és gépellt tisztázata)
- l) «Lemame II.» (Autogr. kézirat és gépellt tisztázata)
4. Visszaemlékezések, emlékiratok:
- a) «Szinfalak előtt, szinfalak mögött». (Visszaemlékezései színházi intendánsi működésére. 1913–1918. Autogr. kézirat)
- b) «A magyar politika kritikája.» tanulmány a két világháború közötti magyar politikáról. 1946
5. Tanulmányok:
- a) «Förténeti regényekről» (Gépellt kézirat)
- b) Francianyelvű ismertetés Bethlen István beszédeinek gyűjteményéről.
- c) «Ötven év» (Gépellt kézirat)
- d) «Magunk bírálata» (Gépellt kézirat)
- e) Kuncz Aladár Fekete Kolostor c. regényének ismertetése. (Gépellt kézirat.)
- f) «Reményik koporsójánál». (Bucsubeszéd Reményik Sándor sirjánál. Autogr. kézirat) 1941
- g) «Reményikre emlékezünk» (Autogr. kézirat) 1942
6. Főredékes kéziratok, versek és jegyzetek.
5. V. A bonchidai birtokra és kastélyra, valamint a kolozsvári palotára vonatkozó iratok.
1. A bonchidai alsómalomnál épített turbinás vízierőmű építésére és 1904–1913
2. átépítésére vonatkozó iratok (tervrajzok, költségvetések, munkanaplók) 1929–1933
3. A bonchidai hydroelektromos erőműtelep építésére vonatkozó iratok. (tervek, levelezés) 1938–1941
4. A bonchidai malmoknak és vízierőműnek az agrárreformmal kapcsolatos iratai 1947
5. A bonchidai kastély pusztulásával kapcsolatban fölvetett jegyzőkönyvek 1944
6. A kolozsvári Bánffy palota elszámolásai, bérleti ügyei és felajánlása az Erdélyi Múzeum Egyesületnek 1946–1949
- VI. Apja, Bánffy György iratai 1870–1932
- Életrajzi adatai: szül. 1848. megh. 1929. Bonchidai földbirtokos, 1867–75: országgyűlési képviselő, 1896: főajtónállómester.
1. főredékes személyi iratai. Hagyatékával kapcsolatos iratok és följegyzések. 1870–1932
2. A bonchidai tisztartók, erdészek és más gazdasági alkalmazottak jelentései, levelei 1914–1921

VII. A család történetére vonatkozó följegyzések.

1. «A Bánffy család története». (XVIII. sz. végi kézirat.)
2. Dobó Józsefnek a család történetére végzett kutatásai. Iratmásolatok, Jegyzetek, leszármazási táblák. (XIX. sz. eleje)
3. A Bánffy-nemzetség leszármazási táblái (Kimásolva a bécsi Adels-Archivból, 1789, és kiegészítve a XIX. sz. közepéig)
4. Bánffy Miklós családtörténeti följegyzései (1920-as évek)
5. «A Iosonczi Bánfi familiának nemzetséges könyve». (A család egyes tagjainak személyi adatai.) 1789-1925
6. A család egyes tagjai felett mondott halotti beszédek (mind nyomtatott) 1744-1831
 - a) Bánffy Juditról (elmondta Nánási András) 1744
 - b) Bánffy Zsigmondné Kemény Kataról (Elmondta Miskolczi József) 1746
 - c) Bánffy Kláráról (elmondta Borosnyai Lukács Simeon) 1767
 - d) Bánffy Kláráról (elmondta Perepei János) 1805
 - e) Bánffy Ferézőről (elmondta Szilágyi Ferenc) 1807
 - f) Bánffy Erzsébetről (Füzei L. József emlékkerse) 1831